

RM 194

GŁÓWNY URZĄD PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
Biuro Planowania Wsi

543

chyba dnd.

#107

U. 333/335 (438)

U w a g i

o studiach nad podziałem administra-
cyjnym i zasięgiem wpływów małych
ośrodków.

Inż. Szychulski Benedek
Poznań 1 kwietnia 1947r.

Opracowano na zlecenie Biura
Planowania Wsi Głównego Urzędu
Planowania Przestrzennej

Uwagi

o studiach nad podziałem administracyjnym
i zasięgiem wpływów małych ośrodków.

Studia nad istniejącym podziałem administracyjnym i zasięgami wpływów ośrodków rzędu gminy i powiatu dają materiał do prac koncepcyjnych, a to jest zupełnie wystarczającym usprawiedliwieniem dla prowadzenia tych prac. Studia poważsze umożliwiają wydobycie jakiegoś czynnika, czy jakichś czynników, które wpłynęły na takie właśnie rozmieszczenia w terenie jakie w danej pracy badamy. Tymi czynnikami mogą być zagadnienia komunikacyjne, wodne, historyczne i.t.d.

Zwrócenie uwagi na sposób w jaki wpływa dany czynnik na rozmieszczenie w terenie poszczególnych elementów, jest tym celem, o który tutaj chodzić powinno. Gdyż znając ten sposób, możemy świadomie posługiwać się poszczególnymi czynnikami dla celowego rozmieszczenia ośrodka i wyznaczenia granic, oraz sfer wzajemnego przenikania ośrodków.

Często stosowana metoda mechaniczna (koła, wieloboki) jest zupełnie na miejscu gdy stosujemy ją jako sprawdzian opracowanej koncepcji, względnie gdy posługujemy się nią by wyszukać na mapie odchylenia; te odchylenia są tropem, po którym można znaleźć czynnik, wyznaczający, istniejący stan faktyczny.

Stosowanie tej metody jako jedynej metody koncepcyjnej wydaje się nieśluszne, a nawet niebezpieczne. Metoda mechaniczna jako wyłączna, służyłaby jedynie do papierowego pozorowania pracy twórczej. Takie wyłącznie geometryczne niby - studia miałyby jeszcze tę ujemną stronę, że w przeglądzie prac wykonywanych markowałyby pustkę; gdyby w toku realizacji wzięto takie studia pod uwagę z braku innych studiów, mogłyby wyniknąć szkody trudne do odrobienia.

Biorąc to wszystko pod uwagę wydaje mi się, że zagadnienie opracowania nowego projektu podziału administracyjnego powinno być ostatnim etapem pracy planistycznej po uprzednim opracowaniu każdej gromady; gdyż dopiero wówczas będziemy mieli przegląd wszystkich czynników, które będą wpływały na zasięg i kierunki wpływów poszczególnych ośrodków.

Dla ilustracji poruszanego zagadnienia służyć załączone tłumaczenia z niemieckiego: czasopiśma "Planung und Aufbau im Osten", wraz ze szkicami.

Szkic ładu istniejącego w obszarze - Kutno

Obszary wiejskie, w których jakoś ziemi jest rozdzielona równomiernie, a na których tylko niewielkie powierzchnie nie są w użytkowaniu gospodarki rolnej, szczególnie przejrzyste pokazują system pożądanej struktury osiedlenia. Podczas gdy powszechnie, szkice uporządkowania przestrzeni i obszarów, wyznaczają tylko ogólnie zasięgi wsi macierzystych i przybliżone położenie tych wsi - ponieważ ustalenie położenia wsi i dokładne oznaczenie położenia wsi macierzystej pozostawia się do fachowego wiejskiego zaplanowania - w przykładzie szkicu uporządkowania przestrzeni i obszaru Kutno ustalono również położenie wsi.

Okazuje się, że pożądana odległość najwyżej 5 km pomiędzy wsią macierzystą prawie we wszystkich przypadkach może być zachowana; również pożądana odległość 20 km pomiędzy wsią macierzystą i miastem jest w zasadzie zachowana, a rozciągnięta jedynie na kierunku głównego ruchu wschód-zachód /Berlin - Poznań - Warszawa/. Korzystnie położone przy węzłach komunikacyjnych miejscowości Krośnice i Żychlin, przy których znajdują się już dzisiaj placówki produkcyjne nie rolnicze, rozwiną się do małych miasteczek, bez potrzeby przyjmowania na siebie dodatkowych funkcji administracyjnych oo przerastałoby ich sadania jako siedziby urzędowe.

Szkice ładu istniejącego w obszarze - Bydgoszcz

Podczas gdy dotychczasowe szkice zajmowały się obszarami, na których uporządkowanie znaczy w zasadzie nowe budownictwo, to zasięg gospodarczy i kulturalny miasta Bydgoszczy leży w strefie przebudowy, w której uporządkowanie ograniczy się do mniej lub więcej głęboko sięgających poprawek w tym co się już znajduje.

Ponadto chodzi tutaj o obszar ze znacznym istniejącym i zdolnym do rozwoju przemysłem. Dlatego strukturę osiedli wyznaczają w dużej mierze rozrost zarezerwowanych dla miasta przestrzeni oraz drogi komunikacyjne / Wisła - Noteć / i położenie przemysłu.

Część centralnych wiejskich miejscowości nosi charakter miejski, gdyż posiada specjalne funkcje ; przy innych osiedlach centralne funkcje przejęły częściowo sąsiadujące osiedla miejskie.

Mimo tego mogła się rozwinąć w zasięgu obszarów wiejskich sieć wsi macierzystych, która tylko z małymi wyjątkami w swoich pierwocinach już się znajduje.

Gospodarczy i kulturalny zasięg wpływów miasta Mławy rozszerzył się w jednym kierunku oraz jest silnie rozczłonkowany przez nierównomierne rozmieszczenie jakości gleb, przez zalesienia i poczynania w dziedzinie gospodarki wodnej. Odległość między najdalej położonymi wsiami macierzystymi a miastem jest tak wielka, że z miejscowości, która również nie daje się do specjalnych funkcji / Żuromin / musi się rozwinąć małe miasteczko, które w stosunku do otaczających wsi macierzystych musi przejąć pewne centralne zadania natury gospodarczej.

Szkic planu istniejącego w obszarze Żywiec

Jeszcze silniej jest rozszereżony gospodarczy i kulturalny zasięg wpływów miasta w podgórzu Beskidów. Wciśnięte wzgórza, które zalesion obniżyły ilość ludności wiejskiej, a podwyższyły odległości do wsi najbliższych względnie do miasta. Aby móc stworzyć jednostki osiedlenia zdolne do pełni życia, które byłyby w stanie wypełnić nałożone na nie centralne funkcje, musi się uruchomić dodatkowe zakłady, urzędnictwo do podniesienia turystyki, wczasów oraz do stworzenia warunków do osiedlenia się rencistów /emerytów - dodatek tłuźnacza/.

